

บทที่ 5

การนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน หมายถึง แหล่งสถานที่ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ บริเวณ ศูนย์รวม เป็นบ่อเกิดของความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งบุคคลอาจศึกษาได้ตามความสนใจและความต้องการ โดยเป็นแหล่งที่อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ

การนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียนซึ่งเป็นผลการวิจัยส่วนที่ 1 นี้ เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสารเป็นหลัก โดยรวบรวมรายชื่อและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเขตบางขุนเทียน นำมาตรวจสอบอีกครั้งด้วยการวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาวิจัยส่วนที่ 2 และเพิ่มเติมข้อมูลจากการสนทนา สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้รู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือชาวชุมชนซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงแหล่งสถานที่นั้นๆ โดยทั้งนี้มีเกณฑ์การนำเสนอรายชื่อแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน ดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องมีคุณสมบัติเข้าข่ายแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามนัย พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นแหล่ง สถานที่ ที่รู้จักโดยทั่วไปของชุมชนเขตบางขุนเทียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น หรือ มีชาวชุมชนอย่างน้อย ร้อยละ 10 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนที่ 2 ร่วมนำเสนอ หรือแสดงการตอบรับว่ารู้จักยอมรับ หรือเคยใช้ประโยชน์แหล่ง สถานที่นั้นๆ เพื่อการเรียนรู้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ
2. เป็นแหล่ง สถานที่ ที่มีการจัดตั้งขึ้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบ โรงเรียน

แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งการเรียนรู้ หนังสือคู่มือติดต่อราชการสำนักเขตบางขุนเทียน เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของสำนักเขตบางขุนเทียน เอกสารโครงการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตบางขุนเทียน เอกสารประวัติความเป็นมาของวัดหัวกระป้อหลวงพ่อโต เอกสารประวัติวัดบางกระดี หนังสือคู่มือทำวัตรเช้า-เย็น ของวัดปทิปผล หนังสือ ความทรงจำเรื่องวัดกำแพง และหลวงพ่อไป่ ฉน. ทสโร ของอาจารย์ปรง เกิดมีสุข เอกสารพระตำหนักเรือพระร่วง 19 รายงานประจำปีสวนอุตสาหกรรม มจร. เอกสารการจัดศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนของโรงเรียนวัดแสมดำ เอกสารสรุปผลประเมินโครงการศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้านของสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม

เอกสารแนะนำพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เอกสารแนะนำพิพิธภัณฑ์ว่าวไทยของโรงเรียนทิวศานิก 2 เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของศูนย์เยาวชนบางขุนเทียน กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม เอกสารของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางขุนเทียน เช่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ใบสรุปจำนวนนักศึกษาประจำภาคเรียนที่ 2/2544 ทำเนียบเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรวิชาชีพ และจุดติดตั้งไทยคม ปี 2543 ทำเนียบศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถรวบรวมนำเสนอรายชื่อ พร้อมรายละเอียดข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน โดยจัดจำแนกประเภทตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ป่าชายเลน

ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียนได้ชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป บริเวณป่าประกอบไปด้วยต้นพันธุ์ไม้ชายเลน ที่พบเห็นโดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นโกงกาง ต้นเสม ตะบูน ตะบัน และต้นจากขึ้นอยู่ ป่าชายเลนถือได้ว่าเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในช่วงที่เป็นตัวอ่อน และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นแนวป้องกันคลื่นและลม และการพังทลายของพื้นที่ชายฝั่งทะเล สิ่งมีชีวิตที่พบเห็นโดยทั่วไปเช่นปูแสม กุ้ง ปลาตุ๊กทะเล หอยแมลงภู่ เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณป่าชายเลนของเขตบางขุนเทียนรอบนอกจะมีฝูงลิงแสมอาศัยอยู่ตามธรรมชาติอยู่หลายแห่งรวมประมาณ 500-600 ตัว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามแนวคลองสนามชัย สามารถไปชมและนำอาหารไปให้ได้สะดวกที่บริเวณถนนอนามัยงามเจริญติดกับคลองเฉลิมชัยพัฒนา ในหมู่ที่ 7 แขวงท่าข้าม และบริเวณซอยเทียนทะเล 20 (ซอยจุฬพงษ์หรือซอยกำนันมาลัย) ในหมู่ที่ 1 แขวงเสมดำ ฝูงลิงนี้อยู่กับป่าชายเลนตลอดมา ประชาชนละแวกนั้น ถ้าหากผ่านบริเวณที่มีฝูงลิงอาศัยอยู่ ก็จะนำกล้วย แดงโม รวมทั้งผลไม้อื่นๆมาให้เป็นประจำ ซึ่งถือว่าการเอื้ออาทรระหว่างคนกับสัตว์

สำหรับอาชีพของผู้คนที่อาศัยอยู่แถบป่าชายเลนนั้น ส่วนใหญ่เป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การทำวงกุ้ง การเพาะเลี้ยงหอย แมลงภู่ เพื่อนำไปขายและมีการทำเรือนำเที่ยว

-การทำวงกุ้ง จะสามารถพบเห็นได้ตามแนวชายป่าชายเลน ซึ่งมีการเลี้ยงแบบธรรมชาติ มีประตูระบายน้ำเข้าออก เปิดระบายน้ำออกเมื่อน้ำลดและสูบน้ำเข้าเมื่อน้ำขึ้น

-การเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ จะใช้ไม้ไผ่ปักลงในดิน หอยแมลงภู่ก็จะมาเกาะที่ไม้และเจริญเติบโตจนสามารถที่จะนำไปขาย ใช้เวลาประมาณ 6-12 เดือน

ปัจจุบันสภาพทั่วไปจากการเดินทางสำรวจตาม 2 ฝั่งคลองในพื้นที่ป่าชายเลน บางขุนเทียน ระหว่างทางสามารถชมวิถีชีวิตชาวบ้านและสภาพของป่าชายเลนซึ่งมีไม้โกงกางขึ้น อยู่เป็นหย่อมๆ บางส่วนของพื้นที่ยังมีระบบนิเวศน์วิหาค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ภายในคลองมี สัตว์น้ำน้อยใหญ่พอให้ชาวบ้านแถวนั้นยึดเป็นอาชีพได้ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำวังกุ้ง หรือไม่กี่ใช้ตาข่ายขนาดใหญ่ดักกุ้ง ซึ่งจะติดตั้งไว้กลางคลองเรียก “โพงพาง” ชาวบ้านบางส่วนมี อาชีพอื่นเสริม เช่นการออกเรือรับจ้าง เพื่อการรับนักท่องเที่ยวและรับจ้างจับสัตว์น้ำ รายได้ในแต่ละ วันไม่แน่นอน เนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ไม่แน่นอน

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ป่าชายเลน การนำเสนอแนวทางการใช้ ประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยจะขอแนะนำโดยละเอียดอีกครั้งในบทที่ 7 ซึ่งเป็นการศึกษาแนวทาง การพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน : ป่าชายเลนเขตบางขุนเทียน โดยตรง

2. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน ที่มนุษย์สร้างขึ้น

1. คลองสนามชัย

คลองสนามชัย เป็นคลองที่เชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานคร กับจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ใน ท้องที่เขตบางขุนเทียนมีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร เป็นคลองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นทางเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคของกษัตริย์อยุธยา เป็นแหล่งที่ก่อเกิดตำนานวีรกรรม ความซื่อสัตย์จงรักภักดีของ “พันท้ายนรสิงห์” นายท้ายเรือพระที่นั่งใน สมเด็จพระศรีสรรเพชญ์ หรือ “สมเด็จพระเจ้าเสือ” พันท้ายนรสิงห์ได้ขอรับโทษประหารชีวิตตามพระราชกำหนดอันเนื่อง จากอุบัติเหตุหัวเรือพระที่นั่งกระทบกิ่งไม้ขาดตกน้ำ ขณะนำสมเด็จพระเจ้าเสือเสด็จทางชลมารค ผ่านคลองสนามชัยเพื่อไปทรงเบ็ดที่ปากน้ำสมุทรสาคร ด้วยเกรงว่าจะเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นสืบไป สมเด็จพระเจ้าเสือจึงต้องตัดสินใจประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ และตั้งศาลไว้ ณ ที่แดนประหาร เรียกว่า “ศาลพันท้ายนรสิงห์” หลักฐานที่ปรากฏและแสดงว่าสมเด็จพระเจ้าเสือได้เสด็จพักแรม ระหว่างทางอำเภอบางขุนเทียน คือมีตำหนักของพระองค์ ตั้งอยู่ริมคลองสนามชัย หมู่ 2 เขต บางขุนเทียน ปัจจุบันเรียกว่า “พระตำหนักพระเจ้าเสือ” อย่างไรก็ตามในสมัยรัตนโกสินทร์ ประมาณรัชกาลที่ 1-3 ได้มีการย้ายพระตำหนักทอง ซึ่งเป็นของก่อสร้างอันปราณีต ลงรักปิดทอง บนฝาดำหนักทุกด้านและเรือนสนม ซึ่งเดิมตั้งอยู่ริมคลองด่าน (คลองสนามชัย) มาประดิษฐานยัง วัดไทร และขนานนามให้ว่าพระตำหนักพระเจ้าเสือ

นอกจากจะเป็นเส้นทางสัญจรทางเรือตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นเส้นทางเสด็จประพาสทาง ทะเลของกษัตริย์ตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้วนั้น คลองสนามชัยยังเป็นเส้นทางที่สมเด็จพระราชวัง บวรมหาเสนาณรงค์ทรงยกกองทัพไปปราบพม่าที่เมืองกลางและเมืองชุมพร และมีความสำคัญทาง ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างประเทศมักนิยมนั่งเรือผ่านเข้ามาทางคลอง

ดาวคนองไปตามลำคลองสนามชัยไปจนถึงวัดไทร ทั้งนี้เพราะแต่เดิมมี “ตลาดน้ำวัดไทร” ซึ่งชาวสวนนิยมนำผลไม้ ของพื้นบ้าน ใส่เรือพายนำออกมาขายกันเต็มลำคลอง นับเป็นตลาดน้ำที่ได้รับ คำล่ำลือว่าสวยงามที่สุด แม้ว่าปัจจุบันประเพณีจะค่อยสูญหายไป แต่ก็ยังคงเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศนำเรือเข้ามาชมสภาพท้องที่ และชนบทของเขตบางขุนเทียน ตามริมฝั่งคลองสนามชัยอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตามจากการสนทนา และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้ตามริมฝั่งคลองสนามชัยซึ่งอยู่ในพื้นที่ภายในเขตบางขุนเทียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวสวนมาตั้งแต่ดั้งเดิม และบางส่วนได้เปลี่ยนจากอาชีพทำสวนมารับจ้างทั่วไป ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์คลองสนามชัยนั้น เดิมชาวบ้านได้เคยใช้คลองเป็นเส้นทางสัญจรทางเรือเป็นหลัก เนื่องจากเป็นคลองที่สามารถเชื่อมโยงกับคลองย่อยต่างๆ และเมื่อทางเขตบางขุนเทียนได้มีการสร้างเส้นทาง ถนนหนทางเข้าถึงหมู่บ้านต่างๆโดยสะดวก ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมาใช้การเดินทางโดยรถยนต์แทน แต่ก็ยังมีชาวสวนชาวประมง บางส่วน ที่ยังคงอาศัยการเดินทางโดยเรืออยู่ นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ได้อาศัยจับสัตว์น้ำในคลองด้วย ซึ่งปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะ เรือร่น้ำเสียต่างๆ ทำให้สภาพการใช้ประโยชน์มาแต่ดั้งเดิมนั้นต้องลดลง ดังนั้นหากจะส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองสนามชัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหามลภาวะน้ำเสียให้มากขึ้น

2 วัดหัวกระบือ หรือวัดศรีษะกระบือ

วัดหัวกระบือ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน จากบันทึกของเจ้าอาวาสวัดศรีษะกระบือปัจจุบัน คือ พระครูวิบูลพัฒนกิจัตต์ ซึ่งบันทึกไว้ในแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวัดโดยอ้างอิงประกอบหลักฐานนั้น ได้สันนิษฐานจากวัดอุโบราณ และตำนาน นิราศต่างๆ พอจะสังเขปได้ว่าวัดนี้สร้างขึ้นก่อนสมัยอยุธยาตอนปลาย จากข้ออ้างอิงของเจ้าหมื่นศรีสรณ์ในรัชกาลที่ 3 หรือนิราศพระแท่นดงรังของสามเณรกลิ่น เมื่อ พ.ศ. 2476 ซึ่งเดินทางทางเรือร่วมกับสุนทรภู่กับบุตรทั้งสองคนสามเณรพัดกับหนูตาบ คำพรรณานิราศกล่าวถึงเรือแล่นผ่านวัดไทรบอนจนถึงวัดหัวกระบือ ได้เล่าตำนานชื่อตำบลนี้ว่า-

ถึงศรีษะกระบือ เป็นชื่อบ้าน	บิดาท่านโปรดเกล้าเล่าแถลง
ว่าพญาพาลีซึ่งมีแรง	เข้ารบแผลงฤทธิ์ต่อทพรพี
ตัดศรีษะกระบือแล้วถือขว้าง	ปลิวมากลางเวหาพนาศรี
มาตกลงตรงย่านที่บ้านนี้	จึงเรียกศรีษะกระบือเป็นชื่อนาม...

จากนิราศเมืองเพชร ของพระศรีสุนทรโวหาร (สุนทรภู่) ที่เขียนไว้ในปี พ.ศ. 2388-2392 ซึ่งหยิบยกตัดตอนมาอ้างอิง ความว่า-

ถึงศรีษะกระบือ เป็นชื่อบ้าน	ระยະผ่านยุงชุมรุมข่มเหง
-----------------------------	-------------------------

ทั้งกุมภากล้าหาญเขาพาลเกรง	ให้วังเวงวิญญาณ์เือกากาย
ถึงศิษย์หามาตามเมื่อยามเปลี่ยว	เหมือนมาเดียวแดนไพรนำใจหาย
ถึง ศรีษะละห่าน เป็นย่านร้าย	ข้างฝั่งซ้าย แสมดำ เขาทำพิน

ข้ออ้างอิงจากนิราศตอนนี้ได้ระบุถึงคลองหัวกระบือ คลองศรีษะกระบือ และบ้านหัวกระบือ ซึ่งเมื่อมีหมู่บ้านก็ย่อมมีวัด โดยชื่อบ้าน ชื่อคลอง ชื่อวัดนั้นบางสมัยมักกล่าวขานแตกต่างกันไปบ้าง ดังปรากฏในอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ จังหวัดธนบุรี ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2482 ว่า หัวกระบือคลองในอำเภอบางขุนเทียนต่อจากคลองสนามไชยไปจรดคลองขุนราชพินิจชัย จังหวัดสมุทรสงครามยาว 10 กิโลเมตร เป็นต้น

จากตำนานอ้างอิงของพระมหาเสวกตรี พระยารสสิทธิ์เสวีวัตร (สะอาด ไชยพันธ์) มหาเถรในรัชกาลที่ 5 และกินตำแหน่งเจ้ากรมมหาเถรตั้งเครื่องในรัชกาลที่ 6 ได้เขียนเป็นลักษณะตำนานว่า...เมื่อครั้งพระพันวษา ต้องการเสด็จประพาสป่าเพื่อล่ามิงสา(ควายป่า) จึงรับสั่งให้ขุนไกร(พ่อขุนแผน) ซึ่งเป็นทหารคู่พระทัยได้ออกควายป่าลงมาจากทุ่ง ควายป่าวิ่งเข้าตรงมา พลับพลาที่ประทับ ขุนไกรจึงได้สังหารควายป่าและตัดหัวควายป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้พระพันวษาพิโรธสั่งให้ประหารชีวิตขุนไกร แต่ภายหลังรู้สึกเสียดพระทัย จึงได้มีบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้สร้างวัดขึ้น ณ ที่ประหารขุนไกรที่หน้าพลับพลาที่ประทับ พร้อมทั้งฝังศพขุนไกร และหัวควายที่ขุนไกรฆ่าตายด้วยกันไว้ ขนานนามสถานที่นั้นว่า วัดหัวกระบือ เพื่อเป็นอนุสรณ์ซึ่งปัจจุบันสถานที่ตั้งพลับพลาที่ประทับก็ไม่สามารถจะหลงเหลือไว้เป็นหลักฐานได้

จากหลักฐานการค้นคว้าของศูนย์ส่งเสริม และค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมไทยเมืองโบราณ ฉบับเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2522 ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวัดหัวกระบือ ดังต่อไปนี้...(ข้อความต่อไปนี้ คัดลอกมาจากหนังสือ ศูนย์ส่งเสริม และค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมไทย เมืองโบราณ) “เท่าที่ได้เสนอภาพเขียนวัดหัวกระบือ อันเป็นภาพเขียนสมัยอยุธยาซึ่งเขียนบนสมุดข่อยด้วยสีอันสดใสมาหลายชุดแล้ว เป็นที่ตื่นตื้นในวงการการศึกษาศิลปจิตรกรรมไทยโบราณยิ่ง ด้วยภาพชุดนี้มีลักษณะแปลกไม่เหมือนกับจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาทั่วไป โดยใช้สีสดใส เช่น สีเขียว เหลือง แดงและฟ้า และมีจารึกบอกศักราชไว้ชัดเจนว่า พ.ศ. 2286 อันจะไม่ทำให้เข้าใจไขว้เขวไปว่าเป็นสมัยรุ่นหลังอย่างแน่นอน...” ภาพเขียนบนสมุดข่อยนี้มีสี่พื้นกรอบข้างทั้งภาพ และใช้คู่สีตัดกันอย่างวิเศษ ภาพจึงดูเน้นกระชับเป็นเอกภาพแนบสนิทกันหมด มีชีวิตชีวาด้วยภาพของธรรมชาติและสิ่งสารพัดต่างๆ เช่น นก กระจาด กวาง แพะ ช้าง ฯลฯ และยังสะท้อนถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ในสมัยอยุธยา อารมณ์ และเครื่องแต่งกาย อันวิจิตรหรูหราของเหล่าเทพยดา คนธรรมดา และวิทยาธร อันเป็นสกุลชั้นสูงในแผ่นดินรัชกาลพระเจ้าเสือ ซึ่งภาพเขียนและตำนานสมุดข่อยวัดหัวกระบือนี้เป็นหลักฐาน สามารถยืนยันได้ว่า วัดนี้เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยาประมาณปี พ.ศ. 2286 อยู่ริมคลองด่าน ซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรผ่านทางเรือสมัยโบราณ เป็น

เส้นทางเสด็จประพาสทางทะเลของกษัตริย์อยุธยาด้วย ทั้งนี้ทางวัดได้เคยส่งสมุดข่อยให้กรมศิลปากรตรวจสอบแล้ว และปัจจุบันได้เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีอยู่ที่วัด

วัดศรีษะกระปือ หรือวัดหัวกระปือ จึงเป็นวัดเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งผ่านการรกร้างว่างเปล่ามาไม่น้อยกว่า 30 ปี เพิ่งได้รับการพัฒนาในระยะปี พ.ศ. 2516 เป็นต้น ฉะนั้น เสนาสนะต่างๆ ที่เป็นธรณีสงฆ์ ประมาณ 36 ไร่ 2 งาน มีอุโบสถกว้าง 6 เมตร ยาว 14 เมตร ตัวอุโบสถก่ออิฐฉาบปูน หันหน้าตรงไปทางฝั่งคลองหัวกระปือ เดิมพระอุโบสถเก่าเป็นไม้ ภายในอุโบสถเก่าทั้ง 2 ด้าน เดิมมีภาพเขียนลายรดน้ำสวยงามมาก แต่ปัจจุบันความเก่าแก่และสลักหักพังตามกาลเวลา ซึ่งจากคำบอกเล่าของผู้รู้เห็นว่า มีการซ่อมฉาบปูนทับลวดลายภาพเหล่านั้นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นที่น่าเสียดายมาก อย่างไรก็ตามบางส่วนยังคงรักษาศิลปะเดิมอยู่บ้างแม้ว่าจะเลือนน้อยมาก ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปั้นด้วยปูนอยู่ 5 องค์ องค์พระประธานใหญ่ที่สุดมีชื่อเรียกขานว่า หลวงพ่อโต พุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปปั้นศิลปะแบบสุโขทัยปางมารวิชัย พระพักตร์ยิ้มแย้มแจ่มใสตามข้อสันนิษฐานประกอบหลักฐานอ้างอิง...ควรจะสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น เพราะยุคนั้นบ้านเมืองกำลังรุ่งเรือง สุขเกษม เปรมปรี ปราศจากภัยสงครามต่างๆ

กล่าวได้ว่าปัจจุบัน วัดนี้เป็นวัดราษฎร์ที่เก่าแก่ที่สุดในเขตบางขุนเทียน ซึ่งตั้งอยู่ในแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาประมาณปี พ.ศ. 2286 โดยพระอุโบสถเก่าเป็นไม้ ซึ่งปัจจุบันได้รับการบูรณะซ่อมแซมหลายครั้ง โดยมีกรมศิลปากรเข้ามาดูแลวัดนี้ ภายในอุโบสถมีหลวงพ่อโตเป็นพระประธาน บริเวณวัดมีลูกนิมิตเก่า 9 ลูก ชุดได้ตอนบูรณะพระอุโบสถมีต้นโพธิ์กาญจนามาจากประเทศอินเดีย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯองค์ปัจจุบันทรงพระราชทานมาให้ มีม้องขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯครองราชย์ครบ 50 ปี และเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2532 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมานมัสการองค์หลวงพ่อโตด้วย

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเจ้าอาวาสวัดหัวกระปือปัจจุบัน ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้วัดหัวกระปือ มีการใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้มากขึ้นนั้น จำเป็นต้องส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยวัดได้เห็นความสำคัญด้านการศึกษาในชุมชนเป็นอย่างมาก มีการให้ความสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและความรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรมฯลฯ ต่อนักเรียน โรงเรียนวัดหัวกระปืออย่างต่อเนื่องตลอดมา และได้เื้อเพื่อสถานที่แก่ศูนย์บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเขตบางขุนเทียน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิบูลพัฒน์ กิตติ์ขึ้น เพื่อให้ความรู้ทั้งด้านการประกอบอาชีพ จริยธรรม ฯลฯ แก่ชาวชุมชนในละแวกใกล้เคียง และยังร่วมกันจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แพทย์แผนไทย การนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพขึ้น ซึ่งจากการสนทนาสอบถามคุณหมอนาค ผู้รับผิดชอบสถานที่ให้ข้อมูลว่า ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2546 โดยมีบุคลากร 5 คน เป็นฝ่ายนวดแผนไทย 3 คน และฝ่ายเภสัชประกอบโรคศิลป์ 2 คน ทั้งนี้นอกจากจะจัดให้มีการเรียนการสอนแล้วยังได้เปิดบริการให้แก่ชุมชนด้วย

3 วัดบางกระดี่ และพิพิธภัณฑสถานบ้านมอญ

วัดบางกระดี่ ตั้งอยู่เลขที่ 41 หมู่ที่ 8 ถนนบางกระดี่ แขวงสามเต้า เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 22 ไร่ 3 งาน 40.9 ตารางวา ตามโฉนดที่ดินเลขที่ 39252 อาณาเขตทิศเหนือยาว 232 เมตร ติดต่อกับคลองสนามชัย ทิศใต้ยาว 127 เมตร ติดต่อกับป่าชายเลน ทิศตะวันออกยาว 368 เมตร ติดต่อกับหมู่บ้านประชาชน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม ด้านหน้าวัดอยู่ทางทิศเหนือ ติดต่อกับคลองสนามชัย มีถนนคอนกรีตเทียบชายคลองสนามชัย อาคารเสนาสนะมีอุโบสถกว้าง 9.15 เมตร ยาว 15.28 เมตร กุฏิสงฆ์จำนวน 23 หลัง เป็นอาคารไม้ทรงไทยทั้งหมด หอสวดมนต์ 2 ชั้น ยกพื้นสูง หอฉัน ศาลาการเปรียญ 2 ชั้น ปูชนียวัตถุมีพระพุทธรูป ปางมารวิชัย ศิลปสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื้อทองเหลือง หน้าตักกว้าง 46 นิ้ว พระพุทธรูปยืนเป็นไม้แกะสลัก เจดีย์หน้าอุโบสถแบบมอญ หอระฆังศิลปสมัยเก่า เสาหงษ์ สัญลักษณ์ว่าเป็นวัดของชาวมอญ

วัดบางกระดี่ เป็นวัดที่สร้างมาเมื่อประมาณ พ.ศ.2420 ตามประวัติที่เล่ากันสืบๆ มาว่า เดิม นั้นเจ้าอาวาสรูปแรก นามว่า พระอาจารย์เฒ่า ท่านเคยเป็นทาสในเรือนของเจ้านายสมัยเก่าคนหนึ่ง เมื่อมีอายุมากแล้วจึงได้ขออนุญาตแก่เจ้านายออกบวช เจ้านายก็ได้อนุญาตให้บวช และยังยกที่ดินให้สร้างวัด ซึ่งก็คือวัดบางกระดี่นั่นเอง วัดบางกระดี่ได้รับพระราชทาน “วิสุงคามสีมา” เมื่อ พ.ศ. 2435 ราชนามเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 8 รูป เรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ พระอาจารย์เฒ่า พระมหาสุข พระอาจารย์ตะ พระอาจารย์สัปรด พระอาจารย์ดอกไม้ พระอาจารย์สิน พระครูอนุกุลสิกขการ และพระครูวิมลภักททาทจาร ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 ส่วนในด้านการศึกษา ทางวัดสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร ศึกษาพระปริยัติธรรมจากสำนักเรียนอื่นได้ตามอัธยาศัย นอกจากนี้ได้มอบที่ดินจำนวน 3 ไร่ 1 งาน 55 ตารางวา ให้แก่ทางราชการสร้างโรงเรียนวัดบางกระดี่อีกด้วย

กล่าวได้ว่าวัดบางกระดี่นั้น สันนิษฐานได้ว่าสร้างปลายรัชกาลที่ 4 ประมาณ พ.ศ.2420 โดยวัดมีลักษณะเป็นศิลปะแบบมอญ มีพระเจดีย์ที่อยู่ในและนอกกำแพง ซึ่งยังคงลักษณะแบบพม่า ที่มีฉัตรประดับบน พระประธานในพระอุโบสถเป็นพระพุทธรูปทองเหลือง ปางมารวิชัย เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และพระพุทธรูปยืนศิลปะมอญ ซึ่งแกะสลักจากซุงทั้งต้น มีเจดีย์ทรงระฆังคว่ำแบบศิลปะมอญ บริเวณริมหน้าวัดมีเสาหงส์เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของวัดชาวมอญทั่วไป วัดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมของชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกันในท้องที่ หมู่ 1 ,2,8,9 แขวงสามเต้า ที่ยังคงสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่น การแข่งเรือ การเล่นสะบ้า ประเพณีสงกรานต์ ชาวไทยเชื้อสายมอญในละแวกนี้ได้ตั้งสมาคมไทยรามัญขึ้น โดยมีผู้บริจาคที่ดินในท้องที่หมู่ 2 แขวงสามเต้า ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดบางกระดี่มากนัก เพื่อใช้เป็นศูนย์รวมในการประชุม จัดงานตามประเพณีมอญในแต่ละปี และในท้องที่หมู่ที่ 9 แขวงสามเต้า ภายในหมู่บ้าน มี พิพิธภัณฑสถานบ้านมอญ ซึ่งเป็นของ นายวัชพงศ์ มอญคะ ได้อนุรักษ์เครื่องมือ เครื่อง

ใช้ เครื่องดนตรี ตลอดจนคัมภีร์อักษรมอญ ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม และความเป็นมอญพื้นบ้าน พร้อมทั้งเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาและเข้าชมโดยไม่เก็บค่าเข้าชม

วิถีชีวิตสภาพแวดล้อมในชุมชนมอญบ้านบางกระดี่

ส่วนวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมในชุมชนมอญบ้านบางกระดี่ ซึ่งอยู่ในเขตชุมชนละแวกนั้นมีชุมชนชาวมอญอาศัยอยู่กว่า 700 หลังคาเรือน เป็นวิถีชีวิตชาวมอญที่เรียบง่าย มีผู้เฒ่าผู้แก่ นั่งอยู่ริมชานบ้าน เลี้ยงเด็กตัวเล็กๆ อาชีพส่วนใหญ่ในชุมชนมอญนี้ คือการเย็บจากส่งขายตามครัวเรือนในเขตบางขุนเทียนเพื่อนำไปมุงหลังคา เมื่อก่อนจะนิยมเผาถ่านขาย และไม้ที่ได้ก็หาจากแถบนั้น เช่น ไม้โกงกาง นำไปขายตามโรงไฟฟ้า แต่ปัจจุบัน ไม่เป็นที่นิยม นอกจากนี้ยังมีอาชีพซ่อมรถเย็บจักร ทำขนมจาก สานตะกร้าชาวมอญ ฯลฯ คนในชุมชน ยังคงใช้ภาษามอญ ซึ่งชาวบ้านยังคงอนุรักษ์การใช้ภาษาดั้งเดิมไว้เพื่อไม่ให้สูญหาย เมื่อถึงประเพณีสงกรานต์ ก็จะจัดประเพณีที่ไม่เหมือนชุมชนอื่น ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้เป็นอย่างดี เป็นขนบธรรมเนียมที่น่าสนใจไม่ว่าจะเป็นงานสงกรานต์ งานบวชหรืองานศพ

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พระมหาเชาวลิต ซึ่งให้สัมภาษณ์ในฐานะตัวแทนเจ้าอาวาส ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ขณะนี้ทางวัดได้รับงบประมาณจากทางการในการปลูกสร้างพิพิธภัณฑสถาน เพื่อรวบรวมและอนุรักษ์เครื่องมือเครื่องใช้ของชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม และความเป็นมาของชุมชนมอญ และนอกจากชุมชนมอญบางกระดี่จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างจากที่อื่นแล้ว วัดบางกระดี่ยังเป็นวัดที่มีพิธีกรรมประเพณีที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ เช่น ประเพณีตักบาตรดอกไม้ การห่มผ้าจิวรเจวียงบ่า การสวดเป็นภาษาบาลีสำนึกมอญ และการเทศน์เป็นภาษามอญได้ เนื่องจากมีกัณฑ์เทศน์เป็นภาษามอญจารึกไว้ในใบลาน จึงมีการอ่านกัณฑ์เทศน์เป็นภาษามอญด้วยในพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งทางเจ้าคณะกรุงเทพมหานครได้ขอให้ทางวัดอนุรักษ์ไว้ ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนนั้นมีความแนบแน่น วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยสมบูรณ์ มีการใช้วัดเป็นที่ประชุมด้วยเป็นครั้งคราว ทางวัดสนับสนุนโรงเรียนวัดบางกระดี่ในด้านทุนการศึกษา และได้ให้นักเรียนเข้ามาจัดกิจกรรมในวัดได้ และโรงเรียนเคยขอให้ทางวัดจัดส่งพระช่วยสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ซึ่งคาดว่าวัดคงจะให้ความสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวนี้ในโอกาสต่อไป ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์วัดเพื่อการเรียนรู้มากขึ้น จึงควรเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่างๆที่มีมาแต่ดั้งเดิมให้คงอยู่ พร้อมทั้งการจัดบริการความรู้ คุณธรรม จริยธรรมต่อนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

4 วัดกำแพง

วัดกำแพง ปัจจุบันนี้เป็นวัดขนาดกลาง ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของคลองสนามชัย ในท้องที่หมู่ที่ 6 แขวงสามยุค เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อว่าวัดสว่างอารมณ์ จากการสันนิษฐานของผู้มีความรู้ทางโบราณคดีการสังเกตจากวัตถุอาคารสถานที่ทำให้เชื่อว่าวัดนี้เคยรกร้าง

มาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง คงจะเห็นได้ว่า มณฑปและวิหาร (เมื่อมณฑปยังไม่หักพัง) นั้นได้สร้างอยู่บนเนินของซากอาคารที่ปรักหักพังอยู่ก่อนแล้วเป็นเวลานานปี โดยมณฑปนี้ ประดิษฐานภาพเขียนพุทธรูปปางห้ามสมุทร ซึ่งเป็นพระบูชาประจำตัวของผู้ที่เกิดวันจันทร์ เขียนติดอยู่กับฝาผนังมณฑป ใช้สีแดงเขียนเกือบทั้งองค์ มีสีดำและสีทองปนอยู่บ้างเพียงบางส่วน และมีภาพประกอบด้านหลังองค์พระมีต้นไม้ ดอกไม้ และนกเป็นทิวทัศน์ธรรมชาติ นับเป็นภาพที่หาดูไม่ได้อีกแล้ว ด้วยสภาพมณฑปได้ชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา และเมื่อเกิดเหตุพายุฝนพัดอย่างรุนแรงทำให้มณฑปได้พังลงมา

ส่วนวิหารนั้น สร้างอยู่บนเนินสูงเช่นกันกับมณฑป อยู่ทางทิศตะวันออกของมณฑป เป็นวิหารขนาดย่อม สร้างด้วยการก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา เพดานไม้ทาสีเทาอมดำ มีภาพดารา หรืออาจจะเป็นดอกจันสีทอง ตรงกลางของดอกจันบางดอกมีขอห้อยโซ่มีโคมแก้วแขวนอยู่ เพื่อจุดบูชาในวันสำคัญทางศาสนา ภายในวิหารหลังนี้ เดิมมีเพียงหลวงพ่อดอกเดียว เป็นพระพุทธรูปที่ทำด้วยหินทรายแดงปางสมาธิ หน้าตักกว้าง 5 ศอก สูง 6 ศอกเศษ เศียรสูงเกือบจรดเพดานวิหาร ฐาน(เข้า)ทั้งสองข้างเกือบจรดฝาผนัง มีกำแพงแก้วล้อมรอบ มีทางเข้าออกทางทิศตะวันออกและทิศใต้ ด้านหน้ามีพาไลยื่นออกไปพอสมควร สันนิษฐานว่า พระพุทธรูปองค์นี้คงจะได้ก่อสร้างขึ้นมาพร้อมๆ กันกับเมื่อครั้งปลูกสร้างเสนาสนะวัดสว่างอารมณ์ครั้งแรก และน่าจะเป็นพระประธานในโบสถ์มาก่อน ภายหลังผู้ที่มาปฏิบัติสังฆกรรม ได้จัดสร้างวิหารถวายให้ หลังจากการสร้างโบสถ์ (โบสถ์หลังเก่าได้ปรักหักพังไปแล้ว) และพระปรารักษ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว วิหารดังกล่าวนี้ ปัจจุบันทางวัดได้บูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ โดยมีผิวดินไปจากของเดิมบ้าง เช่น กำแพงแก้วซึ่งเดิมเป็นแบบเรียบๆ ทับหลังย่อมุม เปลี่ยนไปเป็นรูปใบเสมา การบูรณะดังกล่าวอยู่ในการควบคุมดูแลของพระครูเกษมธรรมาภินันท์ (เพื่อน สังข์คุ้ม) เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน

จากข้อสันนิษฐาน และการตรวจสอบสาเหตุตามประวัติศาสตร์ การรกร้างของวัดสว่างอารมณ์ทั้ง 2 ครั้ง ปรากฏว่าการรกร้างครั้งแรกนั้น เป็นช่วงที่พม่ายกทัพตีกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 2106 และพม่าได้ส่งกองทัพมารักษาแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่นนทบุรี จนถึงกรุงธนบุรี ประเทศไทยได้ทำสงครามกับพม่ามาตลอด กระทั่งกรุงศรีอยุธยาตกเป็นเมืองขึ้นพม่า และในรัชสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช บ้านเมืองก็เต็มไปด้วยสงคราม ช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ประมาณ พ.ศ. 2106 ถึง พ.ศ. 2133 เป็นช่วงที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะวิกฤต วัดจึงต้องกลายเป็นวัดร้าง เพราะขาดผู้อุปการะ พระภิกษุสามเณรก็ไม่สามารถดำรงสมณรูปอยู่ได้ เสนาสนะขาดการบูรณะซ่อมแซม จนกระทั่งต่อมาได้มีผู้ใจบุญทำการปฏิสังขรณ์วัดสว่างอารมณ์ขึ้นครั้งแรก ในระหว่างรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง ประมาณ พ.ศ. 2172 ถึง 2198 เป็นช่วงที่นิยมสร้างพระที่ทำด้วยหินทราย และปรากฏยืนยันเป็นหลักฐานได้จากหลวงพ่อดอกในวิหารวัดที่ทำด้วยหินทราย และเศียรพระพุทธรูปที่ทำด้วยหินทรายแดงและหินทรายสีเทา ที่ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ จึงกล่าวได้ว่าวัดสว่างอารมณ์ร้างอยู่ประมาณ พ.ศ. 2106-2172

ในการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งแรกนั้น นอกจากจะมีการสร้างวิหาร และมณฑปแล้ว ยังมีการสร้างโบสถ์และพระปรางค์ โดยโบสถ์สร้างไว้ทางทิศเหนือของพระปรางค์ ห่างกันเพียง 3-4 วา เป็นโบสถ์ขนาดย่อมๆ มีกำแพงแก้วล้อมรอบเดี่ยวๆ ฝาผนังโบสถ์ก่ออิฐถือปูนขึ้นมาเพียงขอบหน้าต่าง ต่อจากนั้นเป็นฝาไม้สัก มีเพิงแขนงทั้งสองข้างตลอดความยาวของตัวโบสถ์ มีฟาโลอยู่ด้านหน้า ด้านหลังปิดทึบไม่มีประตูหน้าต่าง หลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบ (กระเบื้องกาบนี้นิยมใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางจนถึงตอนปลาย) หน้าบันไม่มีลวดลาย ปั้นลมก่ออิฐถือปูนทับกระเบื้อง โบสถ์ที่กล่าวถึงนี้ได้ปรักหักพังไปเมื่อ วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2506 พระพุทธรูปประธานในโบสถ์ และพระโมคคัลลาน์ พระสาโลบุตร อัครสาวกทั้งสองล้วนแต่สร้างด้วยปูนปั้นทั้งหมดเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา และสิ่งของอื่นๆ ถูกโครงหลังคาพังทับลงมา ปัจจุบัน นายเปล่ง โพรธิสุข ได้นำดินโพธิ์ลังกามาปลูกไว้ ตรงหลุมลูกนิมิตหน้าพระประธาน เพื่อเป็นที่หมายให้รู้ว่าบริเวณนั้นเคยมีโบสถ์ปลูกสร้างมาก่อน ส่วนพระปรางค์นั้นก่อสร้างไว้ระหว่างโบสถ์กับวิหาร มีความสูงจากพื้นดินถึงปลายยอดฝักเพกาประมาณ 12 วา ด้านหน้ามีบันไดขึ้น 2 ข้าง คล้ายเอาบันไดทั้งสองไปบรรจบกันที่ฐานไพที(บางที่เรียกฐานทักษิณซึ่งหมายถึงทางเดินเวียนขวาแสดงความเคารพบูชาปูชนียวัตถุที่บรรจุอยู่ภายในพระปรางค์) ซึ่งมีลักษณะเป็นทางเดินแคบๆ องค์พระปรางค์มีซุ้มจระนำ 4 ทิศ ยอดบนสุดมีฝักเพกาทำด้วยทองสัมฤทธิ์ ต่อมาชำรุดทรุดโทรมมาก ปัจจุบันพระครูเกษมธรรมาภินันท์ ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมให้มีสภาพใกล้เคียงกับของเดิมเท่าที่พึงทำได้

วัดสว่างอารมณ์ร้างอีกครั้ง เป็นเวลาประมาณ 88 ปี เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 เมืองธนบุรีถูกยึดครอง ผู้คนถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย และบางส่วนต้องหลบหนีซ่อนพม่า ทรัพย์สินของที่พม่าเอาไปไม่ได้ก็ถูกเผาทำลายเกือบหมดสิ้น ทำให้วัดต้องถูกปล่อยให้รกร้างต่อไป จนกระทั่ง ใน พ.ศ. 2396 ตรงกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 พระอาจารย์คง พระภิกษุซึ่งบวชจำพรรษาอยู่ที่วัดกำแพงบางจาก (ปัจจุบันอยู่ในท้องที่ของเขตภาษีเจริญ) ได้เดินทางไปมนัสการพระปฐมเจดีย์ ซึ่งต้องผ่านวัดและได้จอดเรือค้างคืนหน้าวัด ท่านได้ขึ้นไปตรวจสภาพวัดและเห็นควรจะบูรณปฏิสังขรณ์วัดขึ้นใหม่ หลังจากที่วัดได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์แล้ว หลวงพ่อคง ก็มาจำพรรษาอยู่ที่วัดสว่างอารมณ์ และได้เปิดสำนักเรียนสอนหนังสือให้แก่เด็กๆ ลูกหลานชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง วัด และสอนให้แก่ผู้ที่ต้องการบวชเป็นพระภิกษุสามเณร เพื่อผู้อุปสมบทบรรพชาได้ศึกษาพระธรรมวินัย ท่านเป็นพระที่เคร่งครัดต่อการปฏิบัติพระธรรมวินัย เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน ชาวบ้านมักเรียกหลวงพ่อคงว่า “ท่านที่มาจากวัดกำแพง” ครั้นนานวัน ชื่อความก็ถูกกร่อนออกไปเป็น “ท่านวัดกำแพง” ในที่สุดก็เรียกวัดนี้ว่า “วัดกำแพง” มาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ครั้นเมื่อ หลวงพ่อคงได้ลาสิกขาลง พระไป่ได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสแทน หลวงพ่อไป่ นั้นเกิดที่บ้านหมู่บางบอน เป็นบุตรนายเมฆ นางเหม ทองเหลือ โดยบิดาได้นำมาฝากเรียนหนังสือกับหลวงพ่อคง เมื่ออายุครบ 20 ปี ได้บวชเป็นพระ ณ พัทธสีมา วัดกำแพง มีหลวงพ่อคง เป็นพระ

อุปัชฌาย์ หลวงพ่อศิษฐ์ วัดกกเป็นพระกรรมวาจาจารย์คู่กับหลวงพ่อทัศน วัดสิงห์ เมื่อท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดแล้ว ได้ปกครองพระเณรและเด็กวัด โดยยึดเอาแบบการประพฤติปฏิบัติพระธรรมวินัยของหลวงพ่อกงเป็นหลักพร้อมทั้งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับกาลเวลา การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระเณรให้มีความรู้สูงยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้พระเณรไปศึกษาเล่าเรียนยังสำนักเรียนวัดอื่น เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นมาถ่ายทอดให้กับพระเณรในวัดอีกทอดหนึ่ง บางครั้งท่านก็นิมนต์พระที่มีความรู้มาสอนนักรรรมให้พระเณรในวัดด้วย

ส่วนการจัดการเรียนการสอนของเด็กวัดนั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้น กำหนดให้เรียนรู้พยัญชนะ 44 ตัว สระ 21 รูป 32 เสียง ประสมพยัญชนะ กับสระแม่ ก กา แม่กง เรียนเลข การนับ บวก ลบ ง่าย ๆ ระดับกลาง จะมีการอ่าน และเขียนหนังสือ 9 แม่ คือ แม่ ก กา แม่กง แม่กม แม่กน แม่กด แม่กก แม่กบ แม่เกย และแม่เกอว เรียนบวกลบคูณหาร สูตรคูณ 6 แม่ ในระดับสูงนั้นมีการอ่านบทร้อยกรอง ทำนองเสนาะ หนังสือพระเวสสันดรชาดก พระมาลัยเรียงความตามกระทู้ที่ครูตั้งขึ้น ให้นักเรียนบรรยายตามความคิดเห็น การเรียนเลข คูณหาร 12 แม่ ทศนิยม หน้าไม้ไทย และลูกคิดจีน และ มีการสอนวิชาชีพในวัดด้วย เช่น ช่างกลึง ช่างปูน ช่างเหล็ก ครั้นถึงปี พ.ศ. 2475 ที่การศึกษาภาคบังคับได้ขยายมาถึง หลวงพ่อไป่ได้มอบที่ดินของวัดให้ทางราชการสร้างโรงเรียนประชาบาลขึ้น บรรดาศิษย์ของหลวงพ่อไป่ที่อาศัยเรียนหนังสืออยู่ในวัดที่อายุยังไม่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับจึงได้เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนี้ นับแต่นั้นมาวัดจึงให้การอุปภัมภ์แก่โรงเรียนมาโดยตลอด เช่น การขอใช้ศาลาการเปรียญ การอบรมศีลธรรมแก่นักเรียน เป็นต้น

ในยุคหลวงพ่อไป่ วัดมีความสัมพันธ์กับชุมชนแนบแน่น ดังจะเห็นว่ามิชานำเงินที่ขายผลิตผลต่างๆที่ได้จากการทำนา ฯลฯ มาฝากไว้ที่หลวงพ่อ เพราะขณะนั้นการธนาคารยังไม่ค่อยแพร่หลาย และเมื่อถึงเวลาก็จะมาขอรับเอาไปลงทุนประกอบอาชีพของตนต่อไปโดยหลวงพ่อกงจะอวยชัยให้พร ให้การทำมาหากินได้มรรคผล ข้าวกล้าเจริญงอกงาม ดังนั้นบางคนก็เอามาฝากเพียงเพื่อขอพรจากหลวงพ่อกงเพื่อเป็นกำลังใจ นอกจากนี้วัดมีการตักถองบิณฑบาตข้าวเปลือก เนื่องด้วยมีพระเณรและเด็กวัดอาศัยอยู่จำนวนมากเพราะตั้งเป็นสำนักสอนหนังสือให้แก่ลูกหลานชาวบ้าน และมีการตักถองขอบิณฑบาตพื้น เพื่อนำมาเก็บไว้หุงข้าว ตักถองขอบิณฑบาต มะพร้าว กล้วย อ้อย น้ำตาลจากชาวสวน เพื่อเอามาใช้ในงานประจำปีของวัด ซึ่งชาวบ้านจะนำข้าวขันแกงโถมาตักบาตร เป็นการฉลองร่วมกัน

นอกจากนั้น หลวงพ่อไป่ได้จัดสร้างพระเครื่องเป็นครั้งแรกเพื่อเป็นการสมนาคุณ แก่ผู้มาบริจาคเงินสร้างถ้ำน้ำแก้ววัดเนื่องจากทางวัดขาดแคลนน้ำดื่มเป็นประจำทุกปี การจัดทำพระเครื่องครั้งแรกมี 3 แบบ คือ แบบขุมประคูปอสถ์ แบบรูปไข่ และแบบใบเสมา ซึ่งในระหว่างที่กำลังเทองค์หล่อพระเครื่องอยู่นั้น หลวงพ่อไป่ได้รับแต่งตั้งจากคณะสงฆ์เป็นทางราชการให้ได้รับตราตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ จึงนับว่าเป็นศุภนิมิตอันดียิ่ง การสร้างพระเครื่องครั้งที่ 2 นั้น พ.ศ. 2485 คณะ

กรรมการวัดได้กราบเรียนหลวงพ่อบอกขอให้จัดทำเพื่อสมนาคุณแก่ผู้ที่นำเงินมาช่วยในการล้างป่าช้า และปลูกสร้างสุสานใหม่ เรียกว่า พระเครื่องรุ่นล้างป่าช้า ส่วนครั้งที่ 3 นั้น เป็นพระเครื่อง รุ่น พระผงใบลาน เป็นพระเครื่องที่หลวงพ่อบอกได้ปลูกเสกรุ่นสุดท้ายก่อนที่จะมรณภาพ

กล่าวได้ว่า วัดกำแพง ปัจจุบัน อยู่ใน แขวงเสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยตั้งอยู่ริมคลองสนามชัย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยมีพระประธานในพระวิหารเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ เป็นศิลปะสมัยอยุธยา มีอดีตเจ้าอาวาสที่มีชื่อเสียง และประชาชนให้ความเคารพนับถือมาก คือ หลวงพ่อบอก ซึ่งมรณภาพไปตั้งแต่ พ.ศ. 2487

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พระครูเกษมธรรมภาณินันท์ เจ้าอาวาสวัดกำแพง ปัจจุบัน ซึ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ทางวัดยังคงสนับสนุน โรงเรียนวัดกำแพง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่วัดได้มอบที่ดินให้ทางราชการจัดสร้างขึ้นตั้งแต่ครั้งก่อนนั้น มีการให้ทุนการศึกษา ฯลฯ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนปัจจุบันนั้น นายสำลี แก้วอุ่นเรือน ประธานชุมชนวัดกำแพง กล่าวว่า ชุมชนยังคงใช้บริเวณวัดจัดกิจกรรม งานประเพณี งานสวดศพ งานประจำปีต่างๆ ฯลฯ ซึ่งหากจะส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์วัดในเชิงการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ดังเช่นอดีตที่ผ่านมาในยุคที่หลวงพ่อบอกเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น วัดเปรียบเสมือนแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสถานศึกษาของชุมชนโดยตรง ก็ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง วัด ชุมชน และโรงเรียน เพิ่มขึ้น

5 วัดปทีปผล

วัดปทีปผล (สำนักปฏิบัติธรรมพุทธโฆษาณาปทีปผล) ตั้งอยู่ริมถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล หมู่ที่ 7 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน ใกล้กับพระตำหนักพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เริ่มพิธีเปิดเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2526 โดยคุณทองอินทร์ คุณทองดี ปทีปผล พร้อมบุตรธิดา และมีคุณพ่อบอก ประธาน ได้ถวายที่ดินประมาณ 110 ไร่ เพื่อใช้สร้างเป็นสำนักสงฆ์ ซึ่งเป็นสำนักปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะ ให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจ และนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น จรรโลงสังคมไทยและพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ได้เริ่มลงมือก่อสร้างสำนักสงฆ์ ถมดินเพื่อสร้างเป็นถนนเข้าสำนักสงฆ์ สร้างกุฏิแบบเรือนไทย ศาลาการเปรียญ ฯลฯ เมื่อทางการได้ดำเนินการสร้างสะพานข้ามคลองสนามชัยเรียบร้อยแล้วจะสามารถวิ่งผ่านมายังสถานที่แห่งนี้ได้ใน พ.ศ. 2522 และภายหลังเมื่อมีการก่อสร้างอุโบสถเรียบร้อยแล้วได้อาราธนาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา มาเป็นองค์ประธานวางศิลาฤกษ์อุโบสถ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2528 ตรงกับวันขึ้น 10 ค่ำ เดือน 6 ปีฉลู ปัจจุบันมี พระครูพิพิธพัฒนโสภณ เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนั้นวัดนี้ยังเป็นวัดที่มีความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย เคยได้รับรางวัลจากโครงการหน้าบ้านหน้ามอง และโครงการแมกไม้เมือง จากกรุงเทพมหานครเมื่อ พ.ศ. 2542

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พระอาจารย์ประพันธ์ พน.ธฺม.โม รักษาการแทนเจ้าอาวาส ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า นอกจากเป็นแหล่งปฏิบัติเผยแผ่ธรรมะแล้ว การที่จะส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้เพิ่มขึ้นนั้น ทางวัดได้ให้ความสำคัญสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ชุมชน มีการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนโรงเรียนต่างๆในชุมชน และมีนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆเข้ามาจัดกิจกรรมในวัด เช่น นั่งวิปัสสนา ฟังธรรมะ ฯลฯ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก และ ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เขตบางขุนเทียน โดยเอื้อเพื่อ สถานที่จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้พิพิธพัฒนโสภณ เปิดบริการให้แก่ชาวมุสลิม ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น วัดถือเป็นแหล่งเป็นสำนักปฏิบัติและเผยแผ่ธรรมะโดยตรง มีชาวบ้าน และองค์กรภาคเอกชน เช่น สโมสรโรตารีบางขุนเทียน ได้มาจัดโครงการต่างๆ เช่น โครงการนั่งวิปัสสนา ฯลฯ

6 พระตำหนักพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (พระตำหนักเรือพระร่วง 19)

พระตำหนักเรือพระร่วง 19 ตั้งอยู่ริมถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน โดยนายทองหยด ปทีปพลีผล ได้จัดสร้างขึ้น เพื่อประดิษฐานพระรูปของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ไว้เพื่อเป็นที่สักการะบูชา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบางขุนเทียนตลอดจนผู้ที่เสื่อมใสในพระองค์ พระตำหนักนี้มีลักษณะเป็นศาลาจัตุรมุข ยาวด้านละ 19 เมตร มีระเบียงโดยรอบ ซึ่งได้จำลองแบบมาจากพระตำหนักของพระองค์ที่หาดทรายรี จังหวัดชุมพร วางบนเรือหลวงพระร่วงจำลอง ซึ่งเป็นเรือประจำพระองค์ ความยาวเรือ 79 เมตร ความกว้างหัวเรือ 19 เมตร เมื่อพระตำหนักได้สร้างเสร็จแล้ว ได้จัดให้มีพิธีเททองหล่อพระรูปพระองค์ท่านเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2539 ลักษณะของพระรูปอยู่ในอริยบทประทับยืนทรงเครื่องแบบเต็มยศนายพลเรือเอก สูง 1 เมตร 79 เซนติเมตร และพระรูปองค์รองสูง 1 เมตร 19 เซนติเมตร สำหรับให้ผู้ที่มาสักการะบูชาได้ปิดทอง ส่วนภายใต้ที่ประทับได้จัดทำเป็นห้องพิพิธภัณฑ์เพื่อแสดงพระประวัติ และพระกรณียกิจของพระองค์ท่าน

พระตำหนักแห่งนี้ ได้ดำเนินการในด้านพิธีการ ตามขั้นตอนดังนี้

- พิธีวางศิลาฤกษ์ และยกเสาเอกตัวพระตำหนัก เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2538
- พิธีวางศิลาฤกษ์เรือรบ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2539
- พิธีหล่อพระรูปพระองค์ท่าน เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2539
- พิธีเปิดตำหนักอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2541

ทั้งนี้ ใช้งบประมาณในการจัดสร้าง ประมาณ 30 ล้านบาท โดยเป็นมูลค่าที่ดินเนื้อที่ 2 ไร่ ประมาณ 20 ล้านบาท ค่าก่อสร้างตกแต่ง ประมาณ 10 ล้านบาท ค่าจัดสร้างห้องพิพิธภัณฑ์ถาวร ประมาณ 280,000 บาท ค่าหล่อพระรูปองค์ใหญ่ 250,000 บาท ค่าหล่อพระหล่อพระรูปองค์เล็ก 50,000 บาท

กล่าวได้ว่าปัจจุบันพระตำหนักเรือพระร่วง 19 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน มีเนื้อที่ 2 ไร่ โดยนายทองหยด ปทีปพลีผล ประธานมูลนิธิปทีปพลีผล เป็นผู้บริจาคที่ดินและจัดสร้างขึ้น เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 9 พ.ย. 38 วางศิลา 7 ก.พ.39 พระตำหนักแห่งนี้มีความแตกต่างจากที่อื่น คือ ก่อสร้างเป็นรูปเรือจำลองมาจากเรือหลวงพระร่วง ที่เสด็จในกรมนำกลับจากประเทศอังกฤษ มาเป็นต้นแบบ บริเวณชั้นล่างเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงพระประวัติและผลงานของพระองค์ท่าน ชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานของพระรูปหล่อซึ่งมีขนาดเท่าองค์จริง และย่อส่วนเพื่อให้ประชาชนสามารถปิดทองได้ ปัจจุบันเป็นสถานที่ที่ชาวบางขุนเทียนให้ความเคารพ และในทุกๆวันจะมีประชาชนเดินทางมาสักการะเป็นจำนวนมาก

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ นายทองหยด ปทีปพลีผล ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าได้จัดตั้งมูลนิธิปทีปพลีผลขึ้นด้วยทุนจดทะเบียนเงินสด 200,000 บาท ใบอนุญาตจัดตั้งเลขที่ ต.139/2540 จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2541 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อดูแลรับผิดชอบ อนุรักษ์ อนุรักษ์-รายจ่าย อันจะมีขึ้นจากพระตำหนัก สำหรับเป็นค่าซ่อมแซม บำรุงรักษาจ้างผู้ดูแลสถานที่ ฯลฯ และในการส่งเสริมให้พระตำหนักเรือพระร่วง 19 มีการใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้มากขึ้นนั้น ทางมูลนิธิได้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา ช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ ในชุมชน เช่นมีการให้ทุนการศึกษา บริจาคสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ยากจน และมีการจัดสร้างห้องพิพิธภัณฑ์ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกองทัพเรือโดยตรง ทั้งนี้โดยปกติในรอบ 1 ปี จะมีการจัดงานพิธีกรรม 3 ครั้ง คือในเดือน พฤษภาคม ธันวาคม และ เมษายน ซึ่งตรงกับวันสำคัญคือ วันประสูติ สวรรคต ของพระองค์ท่าน และวันเปิดพระตำหนักแห่งนี้ ตามลำดับ

7 พิพิธภัณฑ์ว่าวไทย ของโรงเรียนทวีธาภิเศก 2 สถานที่ตั้ง ณ.ห้องประชุม ชั้นล่าง อาคารคุณพ่อกิ่งจู แซ่จิว โรงเรียนทวีธาภิเศก 2 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เปิดดำเนินการประมาณ พ.ศ. 2544 ทั้งนี้โดยมีหลักการและเหตุผลดังนี้ คือ ว่าวไทย เป็นมรดกวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ที่เยาวชนรุ่นหลังควรจะได้ทราบประวัติความเป็นมา ได้รู้ ได้เห็น ได้เข้าใจ โดยการศึกษาเรื่องราวของว่าวจากแหล่งความรู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ และส่วนประกอบของว่าวในด้านต่างๆที่สมบูรณ์ อันทำให้เกิดความแตกฉานนำไปสู่กระบวนการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆให้เกิดขึ้น ดังที่ผู้คิดค้นประดิษฐ์ว่าวได้สร้างว่าวขึ้นจากวัสดุ และหลักการทางวิทยาศาสตร์ง่ายๆ ในหลักการที่ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านผสมผสานหลักธรรมชาติ มิใช่เพียงแต่มีความรู้จักรว่าวในฐานะเป็นของเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น ซึ่งทางโรงเรียนทวีธาภิเศก 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้และดำเนินการจัดตั้งสถานที่ที่จะเอื้ออำนวยให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมว่าวชนิดต่างๆที่มีอยู่ในประเทศไทย และต่างประเทศ 2) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ประวัติ วิวัฒนาการของว่าวไทย 3) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมภาพอันเนื่องมาจากกิจกรรมเกี่ยวกับว่าวทั้งหมด 4) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมเรื่องว่าว

อันเนื่องด้วยวรรณคดี ภาษาไทย 5) เพื่อเป็นแหล่งเปรียบเทียบเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์โดย
ใช้ว่าเป็นปัจจัย 6) เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะทางท้องถิ่นในเขตบางขุนเทียน

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจารย์สิริพงษ์ สิ้นเส็ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน
ทวีธาภิเศก 2 และคณะครู นักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก 2 ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันเริ่มมี
นักท่องเที่ยว แวะเข้าชมพิพิธภัณฑ์บ้าง มีโรงเรียนอื่นๆติดต่อเข้าชมและศึกษา ซึ่งในการส่งเสริมให้
พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีการใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้มากขึ้นนั้น ทางโรงเรียนและนักเรียนได้ร่วมกับ
ชุมชนโดยจัดกิจกรรมขึ้น เช่น โครงการว่าไทยป้องกันยาเสพติด เป็นต้น

8. พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ สถานที่ตั้ง ณ.
โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร การจัดทำเริ่มจาก
ฐานความเห็นชอบของคณะผู้บริหาร โดยการนำของ อาจารย์รัชณี ไชยสิทธิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง
อาจารย์ใหญ่ในขณะนั้น แนวทางการจัดสร้างห้องพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียน
เป้าหมายคือ รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพ และของใช้ในครัวเรือนที่สร้างจาก
สมองและสองมือของมนุษย์ที่พบในชุมชนและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง นำมาจัดแสดงให้เด็กได้ดูการ
พัฒนาและความอดสาหัสของคนรุ่นเก่าเพื่อสร้างความภูมิใจในความสามารถของท่านเหล่านั้น จาก
ความภูมิใจก็เริ่มสร้างสรรค์หาเมื่อได้ฟังคำอธิบายจากครู ที่ได้พาเข้าชมกิจกรรม การตอบ-ถามจะ
เกิดขึ้นได้มากมาย ครูจะสามารถเสริมเนื้อหาในบทเรียนเพิ่มเติมได้อย่างง่ายดาย เพราะเด็กจะเปิด
ใจรับอยู่แล้วในขณะนั้น จึงถือได้ว่าเป็นแนวทางการใช้อดีตเป็นครูสอนปัจจุบัน เพื่อสร้างสรรค์
ก่อนการเรียนการสอน ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการขึ้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.
2541 โดยมี รศ. ญาณเดช ทองสีมา ซึ่งเป็นรองผู้ว่ากรุงเทพฯ ในขณะนั้น เป็นประธานเปิดป้าย
พิพิธภัณฑ์ ฯ

ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านได้แบ่งการจัดแสดงออกเป็น 3 หัวข้อเรื่องใหญ่ๆ
คือ (1) ประวัติศาสตร์ของชุมชน (2) ศิลปะและโบราณคดีในชุมชน (3) อาชีพและการพัฒนา
ตนเองของชุมชน ทั้งนี้โดยมีความสัมพันธ์กับการเรียนดังนี้

- (1) ประวัติของชุมชน สามารถเสริมเนื้อหาในวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยและสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตได้อย่างสอดคล้อง
- (2) ศิลปะและโบราณคดีในชุมชนจากภาพวาดบนถ้วยชาม การลงสีและการจัดทำรูปแบบ
ในลักษณะต่างๆ สามารถเป็นพื้นฐานในวิชาศิลปะได้เป็นอย่างดี
- (3) อาชีพและการพัฒนาตนเองของชุมชน สามารถนำนักเรียนเข้ามาศึกษาได้หลายวิชา
เป็นการเสริมสร้างเนื้อหาประสบการณ์นอกเหนือจากตำราเรียนตามแนวทางการศึกษา
แผนใหม่

ขั้นตอนการจัดสร้างห้องพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น ดำเนินการดังนี้

- (1) สรรหาผู้ที่มีความสนใจการสะสม การอนุรักษ์มาเป็นกลุ่มผู้นำ
- (2) สร้างทีมงาน คือให้ผู้นำกลุ่มเลือกสมาชิกกลุ่ม มีคณะผู้บริหารคอยสนับสนุนค่าใช้จ่าย และเวลาทำงาน
- (3) จัดประชุม หรือพบปะส่วนตัวกับผู้นำชุมชนและกรรมการการศึกษาที่มีอรรถาศัยดีเป็นที่นับถือของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนวนโยบายในการทำงานและเป็นการสร้างแนวร่วม
- (4) ยึดคำว่า “บวร” คือบ้าน-วัด-โรงเรียน จะต้องติดต่อประสานงานและร่วมมือกัน
  - * บ้าน ญาติ-พี่น้อง- คนรู้จัก
  - * วัด ญาติ - โยม ที่มาทำบุญ
  - * โรงเรียน เด็ก - ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานราชการที่ยินดีให้การสนับสนุน

(5) ทุกอย่างต้องโปร่งใส ของบางอย่างบางชิ้นมีราคาแพงมาก จะต้องมีการทำบัญชี และบันทึกภาพลงทะเลเบียน จากนั้นทำหนังสือยื่นยันการรับบริจาค โดยทำเป็นหนังสือขอขอบคุณโดยผ่านฝ่ายบริหารของโรงเรียน

(6) หาโอกาสแวะเวียน พุดคุย กับผู้บริจาค และให้ชมภาพถ่ายของสิ่งของในห้องของผู้นำมาบริจาค เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมของการมีส่วนร่วมเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของ เมื่อมีโอกาสหรือพบเห็นของที่จะนำมาแสดงในห้องได้ บุคคลเหล่านี้เองที่จะเป็นผู้ติดต่อจัดหาและสนับสนุนได้ดีที่สุด

แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์

แนวทางที่ 1. ปัจจุบันได้มีการรวบรวมสิ่งของสมัยบุกเบิกชุมชนในรุ่นแรกๆ (สมัยรัชกาลที่5) แต่ยังคงขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสิ่งของต่างๆที่จัดแสดง คณะกรรมการจึงได้เริ่มค้นคว้าข้อมูลและจัดทำรูปเล่มคู่มือ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาสิ่งของที่จัดแสดงในห้องให้ได้ทุกรายการ

แนวทางที่ 2. จัดกลุ่มอนุรักษ์ของโบราณในชุมชนขึ้น เพื่อเสาะหาแหล่งที่จะให้สนับสนุนสิ่งของเพื่อจัดเก็บไว้แสดงในห้องพิพิธภัณฑ์ต่อไป

แนวทางที่3. จัดให้มีการพัฒนารูปแบบ โครงสร้างอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อมิให้มีการหยุดนิ่งอยู่กับที่ เป็นการสร้างความแปลกใหม่อยู่เสมอ เด็กจะไม่เบื่อเมื่อเข้าชม

แนวทางที่ 4. จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้ห้องพิพิธภัณฑ์ เช่น แข่งขันหาข้อมูลของสิ่งของที่จัดแสดงไว้ หรือตอบปัญหา วาดภาพ อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อเดือน

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ปัจจุบัน อาจารย์มงคล จิตราคนี ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์นี้มีการใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้มากขึ้นนั้น กรุงเทพมหานครได้จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อให้โรงเรียนจัดสร้างตึกพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านขึ้นในบริเวณโรงเรียน โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลในการจัดสร้างและปรับ

ปรุง เพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน และเป็นแหล่ง เป็น ศูนย์ฯ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนได้

9 ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนของโรงเรียนวัดเสม็ดคำ ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่า ชายเลนของโรงเรียนวัดเสม็ดคำ อยู่ในแขวงเสม็ดคำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร สถานที่ตั้ง ของศูนย์ฯ อยู่ทางทิศเหนือด้านหลังโรงเรียนในพื้นที่ ประมาณ 4 ไร่ การจัดตั้งศูนย์ธรรมชาตินี้ได้ รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ บริษัท Genco คุณป้าทองสุข แทนวันดี ผู้เฒ่าเพื่อ สถานที่ คณะกรรมการบริหารการศึกษา ประชาชน คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดเสม็ดคำ โดย เริ่มพิธีเปิดเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2542 หลังจากนั้นการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้รับการปรับปรุง พัฒนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่เื้อต่อความสนใจความต้องการของนักเรียนในห้องเรียนธรรมชาติ แห่งนี้

กิจกรรมในศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลน ถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่ง เพราะสามารถทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ของจริง สัมผัสกับธรรมชาติ และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ป่าชายเลนของกรุงเทพมหานคร กิจกรรมที่จัดได้แก่ การสำรวจพันธุ์ไม้ชายเลน การสังเกต พฤติกรรมสัตว์ การทดลองทางระบบนิเวศ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ การขยายพันธุ์พืช การ สำรวจนก การศึกษาการทำรังมดแดง โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการ การสำรวจ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลน โดยฝึกช่วยกัน ทำงาน

ในการบริการแหล่งการเรียนรู้ต่อชุมชนภายนอกนั้น สามารถติดต่อได้กับโรงเรียนวัด เสม็ดคำโดยตรง จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจารย์พงษ์ศักดิ์ แพงคำอ้วน ซึ่งเป็นผู้ รับผิดชอบดูแลแหล่งการเรียนรู้นี้ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตั้งแต่เปิดให้บริการได้มีโรงเรียนและ หน่วยงานต่างๆได้เข้ามาสัมผัสศึกษาศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนแล้ว เช่น ไทยทีวีสีช่อง3 รายการทุ่งแสงตะวัน และรายการป่าและธรรมชาติ ITV รายการบ้านหลังใหญ่ ไทยทีวีสีช่อง 11 รายการเก่ง ดี มีสุข โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา โรงเรียนพระยามนธาตุ ราชศรีพิจิตร คณะครูของโรงเรียนวังตาลวิทยา จ.ราชบุรี พรนิตี फिल्मแอนดวีดีโอ จำกัด ถ่ายทำ ภาพยนตร์ “รายการแจ้วแหวนหัวใจสีเขียว” มูลนิธิจุมภฏ-พันธ์ทิพย์ นำคณะครูศึกษาดูงาน ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์อาทิตย์วิเคราะห์รายวัน ร่วมด้วยช่วยกัน จัดทำบทความคอลัมน์ของดิในชุมชน เจ้าหน้าที่บริษัทเจน โกศึกษาดูงาน เป็นต้น

สำหรับการส่งเสริมให้ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนแห่งนี้สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงการ เรียนรู้เพิ่มขึ้นนั้น อาจารย์พงษ์ศักดิ์ แพงคำอ้วน ให้ความเห็นว่านอกจากการจัดประชาสัมพันธ์ให้ เป็นที่รู้จัก และการจัดให้มีโครงการด้านวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นแล้วโรงเรียนควร

จัดการเรียนการสอนโดยใช้ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์โดยจัดให้มีการบูรณาการความรู้หลากหลายสาขาเกิดขึ้น เช่น ป่าชายเลนกับภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

10 ศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน

ศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ตั้งอยู่ที่ หมู่ 6 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ดำเนินการจัดตั้งโดย กลุ่มเกษตรกรพัฒนาสวนส้มบางมด เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2542 โดยการแนะนำของฝ่ายพัฒนาชุมชน เขตบางขุนเทียน ปัจจุบันมีสมาชิก 94 คน เป็นกรรมการ 8 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งวาระปี กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการฟื้นฟูสวนส้มบางมดโดยใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งช่วยลดต้นทุน รวมทั้งมีส่วนช่วยอนุรักษ์คูคลอง ทางกลุ่มเคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กรมประมง 40,000 บาท และเงินกู้จากสำนักงานพัฒนาชุมชน กทม. 100,000 บาท เคยได้รับงบประมาณด้านเครื่องมือการเกษตร งบประมาณกว่า 280,000 บาท และได้รับความสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมจำนวน 113,110 บาท ตามมติคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม ในการประชุมครั้งที่ 7/2544 วันที่ 3 สิงหาคม 2544

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ นายอำพล ขวัญบัว กลุ่มเกษตรกรพัฒนาสวนส้มบางมด หมู่ 6 เจ้าของสวนส้มบางมดซึ่งประสบผลสำเร็จในการฟื้นฟูอนุรักษ์ส้มบางมด โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในการร่วมฟื้นฟูสวนส้มบางมดนั้น ทางกลุ่มประสบความสำเร็จด้วยแรงศรัทธาที่อยากจะอนุรักษ์ฟื้นฟูส้มบางมดซึ่งถือเป็นมรดกของบรรพบุรุษแต่เดิมให้คงอยู่ได้ และได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายด้วยกัน การจะส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้มากขึ้นนั้น เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรยังคงประสบกับปัญหาหลายอย่าง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะได้รับความช่วยเหลือทั้งจากนักวิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ในด้านเกี่ยวกับปัญหามลภาวะเกี่ยวกับเรื่องน้ำ เรื่องโรคต่างๆเกี่ยวกับส้ม ตลอดจนด้านทุนทรัพย์ให้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันทางกลุ่มก็สามารถรวมตัวกันได้เป็นเครือข่ายทั้งในและนอกชุมชน รวมทั้งละแวกใกล้เคียง

11 สวนอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี(มจร.)

สวนอุตสาหกรรม มจร. ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ.แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ได้เริ่มการพัฒนาพร้อม ๆ กับที่รัฐบาลเริ่มมีนโยบายการพัฒนาสวนวิทยาศาสตร์ (science park) โดยในแผนพัฒนาที่ 5 ได้วางนโยบายการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำหนดเป้าหมายและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ แผนพัฒนาที่ 6 ได้มีนโยบายส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา โดยในพ.ศ.2532 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีสถาบันศึกษาถึง 8 แห่งรวมทั้ง

มจร. ได้จัดทำแผนขึ้น โดยที่ มจร. ได้จัดทำแผนแม่บท “โครงการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีไปใช้ในอุตสาหกรรม” ซึ่งเป็นแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสวนอุตสาหกรรม มจร. และได้อนุมัติในหลักการจาก กรม. จึงได้มีการดำเนินการพัฒนาที่ดินโครงสร้างพื้นฐานนับตั้งแต่ พ.ศ.2532 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ทบวงมหาวิทยาลัยทบทุนแนวคิดในการจัดตั้ง science park และ incubator units และได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานและการผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่เอกชน ซึ่ง มจร. เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีเพียงแห่งเดียวที่ได้รับการดำเนินการพัฒนาสวนอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยที่อาคารชุดแรกของสวนอุตสาหกรรม มจร. ที่ประกอบด้วยอาคารโรงงานต้นแบบอาคารวิจัยและพัฒนา และอาคารสาธารณูปโภค ซึ่งก่อสร้างเสร็จแล้ว สามารถเปิดให้ดำเนินการเดือนธันวาคม 2542 ทำให้ สวนอุตสาหกรรม มจร. ณ.บางขุนเทียนสามารถให้บริการได้ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2543 เป็นต้นไป นับได้ว่าเป็นสวนอุตสาหกรรมแห่งแรกของประเทศไทย

สวนอุตสาหกรรม มจร. มีเป้าหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้รับการทดสอบแล้วในระดับห้องทดลองไปสู่การใช้งานในเชิงพาณิชย์ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมของไทย และการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้การสนับสนุนของการวิจัยในระดับโรงงานต้นแบบ (Pilot Scale) และหน่วยเพาะทางเทคโนโลยี(Incubator Units)นอกจากนั้นจะให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) หน่วยงานที่เชี่ยวชาญด้านการวิจัย พัฒนาและวิศวกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคตั้งแต่งานวิจัยพื้นฐาน ไปจนถึงระดับวิศวกรรมและกระบวนการผลิต โดยมีรูปแบบการทำงานร่วมกัน ได้แก่

- สำนักวิจัยและบริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สวท.)ทำหน้าที่ในการวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐาน/การประยุกต์เฉพาะเรื่องเฉพาะทาง

- สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมโรงงานต้นแบบ (สรบ.) เน้นการให้บริการงานวิจัยพัฒนาและวิศวกรรมประยุกต์โดยการพัฒนาระบบ/โรงงานต้นแบบ และการขยายขนาดไปสู่การใช้งานจริงในระดับอุตสาหกรรม

- สำนักสวนอุตสาหกรรม (สสอ.) เป็นหน่วยงานบริการและเป็น Industry Liaison Office

- คณะและภาควิชาต่าง ๆ ให้การสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาตลอดจนการบริการวิชาการในลักษณะของ Interdisciplinary

(2) มีห้องปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาสาขิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความพร้อมสูง ห้องทดสอบและวิเคราะห์ โรงงานเครื่องจักรกล ระบบคอมพิวเตอร์ ระบบการสืบค้นข้อมูล ห้องประชุมระบบ Telconference ซึ่งผู้ประกอบการเทคโนโลยีจะสามารถเข้ามาใช้และทำงานร่วมกับนักวิชาการของมหาวิทยาลัยได้

(3) การให้บริการโรงงานต้นแบบที่สามารถเปลี่ยนพารามิเตอร์ในการผลิตและใช้ การศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์

(4) การให้บริการการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อการพัฒนาบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอกสวนอุตสาหกรรม ตลอดจนการสาธิต

(5) หน่วยงานบริการข้อมูลซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในขอบเขตที่กว้างขวาง โดยเฉพาะข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีอาหาร เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีพลังงาน และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีข้อมูลประมาณ 100,000 ข้อมูล สามารถสืบค้นผ่านอินเทอร์เน็ตได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป

(6) การให้บริการบ่มเพาะด้านเทคโนโลยีและธุรกิจโดยให้บริการคำปรึกษาด้านงานวิจัย และพัฒนาการพัฒนาเทคโนโลยีการประยุกต์ การลงทุน กฎหมายสิทธิบัตร การบริหารจัดการความเสี่ยงการตลาดและอื่นๆ แก่ SMEs ที่จะเข้ามาใช้บริการ

จากหลักการและรูปแบบของสวนอุตสาหกรรมข้างต้นนี้ มจร. ได้วางแผนแม่บทของโครงสร้างอุตสาหกรรม มจร. ประกอบด้วยพื้นที่ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถให้คำปรึกษาบริการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมได้ครบถ้วนตามเป้าหมายดังนี้

-พื้นที่เพื่อกิจการด้านการบริการวิจัย/พัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งประกอบไปด้วยอาคารโรงงานต้นแบบ อาคารห้องปฏิบัติการเฉพาะเรื่องและบริการ อาคารโรงงาน และหน่วยเพาะบ่ม (incubator)

-พื้นที่เพื่อกิจการสนับสนุนการบริการ/วิจัย/พัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งประกอบไปด้วยอาคารศูนย์ประชุมฝึกอบรมและสัมมนา อาคารโรงอาหาร อาคารห้องสมุดกลาง อาคารที่พักผู้ฝึกอบรมสัมมนา อาคารจอดรถส่วนกลาง

-พื้นที่เพื่อกิจกรรมบริการอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย อาคารหน่วยนวัตกรรมเทคโนโลยีกระบวนการ และอาคารหน่วยนวัตกรรมเทคโนโลยีระดับสูง

-พื้นที่เพื่อกิจกรรมบริการและสาธารณูปโภค ประกอบไปด้วย อาคารสาธารณูปโภคสองหลังเพื่อให้เหมาะกับการใช้งาน ซึ่งใช้เป็นที่ตั้งของระบบสาธารณูปโภค เครื่องจักร อุปกรณ์สนับสนุนและห้องปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

-พื้นที่สีเขียวและสวน เป็นพื้นที่โล่งเพื่อประกอบเป็นสวนอุตสาหกรรมโดยจะสามารถใช้ประโยชน์ในด้านอื่นทางอุตสาหกรรม เช่น สนามใช้เป็นแปลงทดลองสาธิต สระน้ำใช้เป็นที่รองรับน้ำฝนและเป็นตัวปรับปริมาณน้ำผิวดินของพื้นที่วิทยาเขต

-พื้นที่สำหรับกีฬาและนันทนาการ เป็นที่ตั้งของศูนย์กีฬาและพืชรักบี้ ฯลฯ (รายงานประจำปี 1999. สวนอุตสาหกรรม. มจร. 2542)

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผศ.ดร.โสฬส สุวรรณยืน รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจร.) เขตบางขุนเทียน ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในการ

ส่งเสริมให้สวนอุตสาหกรรมสามารถใช้ประโยชน์ในเชิงการเรียนรู้เพิ่มขึ้นนั้น ปัจจุบัน มจร.ได้มีโครงการมหาวิทยาลัยกับชุมชน ซึ่งทางวิทยาเขตบางขุนเทียนก็ถือว่าเป็นภารกิจที่ต้องตอบสนองนโยบายนี้ โดยได้เปิดโอกาสและให้บริการแก่โรงเรียนต่างๆในชุมชนเข้าชมและศึกษา หรือร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ทางสำนักสวนอุตสาหกรรมก็ยังเปิดบริการให้ความรู้ คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรายย่อยต่างๆในละแวกใกล้เคียงและทั่วไปด้วย พร้อมกันนี้ทาง มจร. เขตบางขุนเทียน ก็ยินดีที่เข้าไปร่วมกับชุมชน และสำนักเขตบางขุนเทียนเพื่อศึกษาหาวิธีป้องกันแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านมลภาวะต่างๆในชุมชน

12 ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน เขตบางขุนเทียน

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน เขตบางขุนเทียน เป็นสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2540 ทำหน้าที่จัดการศึกษาออกโรงเรียน ให้กับประชาชนในพื้นที่เขตบางขุนเทียน อย่างหลากหลายกว้างขวางและทั่วถึง

ในระยะเริ่มแรกได้อาศัยที่ทำการชั่วคราวอยู่กับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตจอมทองและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตราษฎร์บูรณะ ณ.สำนักงานเขตจอมทอง บริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ และศูนย์เยาวชนเฉลิมพระเกียรติ เป็นลำดับ ปัจจุบันศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางขุนเทียน ได้ย้ายมาอยู่ที่ อาคารศูนย์เยาวชนบางขุนเทียน ชั้น 3 แขวงสามค่าเขตบางขุนเทียน เป็นที่ทำการสำนักงาน เมื่อ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2541 โดยมี นางสาวรัตนภรณ์ วงศาโรจน์ เป็นผู้บริหาร ต่อมากรุงเทพมหานคร ได้แบ่งพื้นที่แขวงบางบอน ของเขตบางขุนเทียน แยกเป็นเขตบางบอน ทำให้ศูนย์ฯ มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายทั้งเขตบางขุนเทียน และเขตบางบอน

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน เขตบางขุนเทียน มีวัตถุประสงค์ มุ่งสนองนโยบายของรัฐเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการประกอบอาชีพให้กับประชาชนและผู้สนใจที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ได้ถูกต้องตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ 2 วิธี คือ (1) หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตร 1-300 ชั่วโมง (2) กลุ่มสนใจ หลักสูตร 1-30 ชั่วโมง

(1) หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตร 1-300 ชั่วโมง มี 6 หมวด คือ

หมวดช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างไฟฟ้า ก่อสร้าง ซ่อมจักรยานยนต์ อื่นๆ

หมวดดนตรี ได้แก่ ดนตรีสากล ดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง อื่นๆ

หมวดพานิชยกรรม ได้แก่ พิมพ์ดีด การบัญชี คอมพิวเตอร์ สันทนาการภาษาอังกฤษ

หมวดช่างคหกรรม ได้แก่ ช่างอาหาร-ขนม ตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดผม-เสริมสวย

หมวดศิลปหัตถกรรม ได้แก่ ประดิษฐ์ดอกไม้ต่างๆ ของชำร่วย ช่างเครื่องหนัง รองเท้า

การนวดแผนโบราณ โหราศาสตร์ ดีไซน์ การแกะกระฉก

หมวดเกษตรกรรม ได้แก่ ขยายพันธุ์พืช แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

(2) กลุ่มสนใจ หลักสูตร 1-30 ชั่วโมง เปิดสอนตามที่ต้องการเรียนสาขาวิชานั้น ๆ เช่น กรอบรูปวิทยาศาสตร์ ทำของชำร่วยทุกชนิด ขนมและอาหารทุกชนิด อื่น ๆ โดยทั้งนี้กลุ่มละ ไม่น้อยกว่า 15 คน

อย่างไรก็ตามทางศูนย์ฯ มีการจัดการเรียนการสอน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การศึกษาสายสามัญ แบ่งเป็น 3 วิธีเรียน คือ แบบชั้นเรียน แบบเรียนตนเอง แบบเรียนทางไกล

ลักษณะที่ 2 การศึกษาสายอาชีพ สอนระดับ ปวช. สาขา คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ การจัดการ ภาษาอังกฤษธุรกิจ การดูแลเด็กเล็ก และผู้สูงอายุ

ลักษณะที่ 3 การศึกษาตามกลุ่มสนใจ หลักสูตรไม่เกิน 30 ชั่วโมง เปิดสอนสำหรับ ประชาชนทั่วไปให้ได้รับความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริม หรือหารายได้พิเศษ กลุ่มละ ไม่น้อยกว่า 15 คน (ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป.)

สถานที่ จุดติดตั้งอุปกรณ์สัญญาณดาวเทียมไทยคมในเขตบางขุนเทียน มีดังต่อไปนี้ คือ โรงเรียนวัดท่าข้าม โรงเรียนวัดกก โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ศูนย์เยาวชน บางขุนเทียน และสำนักงานเขตบางขุนเทียน

ทั้งนี้จากข้อมูลในหนังสือทำเนียบศูนย์การเรียน ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต บางขุนเทียนนั้นรวบรวมแหล่งที่เคยมีการจัดตั้งเป็นสถานที่พบกลุ่ม หรือศูนย์การเรียน ในเขต บางขุนเทียน มีดังต่อไปนี้ คือ

(1.) ศูนย์การเรียนชุมชนในแขวงท่าข้าม ได้แก่ ศูนย์การเรียนชุมชนหลวงพ่อขาว ศูนย์การเรียนชุมชนคลองใหญ่ ศูนย์การเรียนชุมชนสามัคคี ศูนย์การเรียนชุมชนซอยนายเจียม ศูนย์การเรียนชุมชนศักดิ์มงคลชัย ศูนย์การเรียนชุมชนคลองพิทยาลงกรณ์ ศูนย์การเรียนชุมชนวัด หัวกระบือ ศูนย์การเรียนชุมชนเชิงดาแพ ศูนย์การเรียนชุมชนหัวป่า ศูนย์การเรียนชุมชน ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศูนย์การเรียนชุมชนทรัพย์นุกุลพัฒนาหมู่ 6 ศูนย์การเรียนชุมชนวัดบัวผัน ศูนย์การเรียนชุมชนหมู่บ้านวงแหวนทวีสุข ศูนย์การเรียนชุมชนหมู่บ้านคุณาลัย ศูนย์การเรียน ชุมชนชายทะเล-บางขุนเทียน ศูนย์การเรียนชุมชนวัดกก ศูนย์การเรียนชุมชนปู่โสม ศูนย์การเรียน ชุมชนบางเพนียง ศูนย์การเรียนชุมชนแสนตอ ศูนย์การเรียนชุมชนศรี कुमार ศูนย์การเรียนชุมชน หลวงพ่อเต่า ศูนย์การเรียนชุมชนหมู่บ้านสวัสดิ์ ศูนย์การเรียนชุมชนวัดประชาบำรุง ศูนย์การเรียน ชุมชนข้างสถานีวิทยุ ศูนย์การเรียนชุมชนชายทะเล ศูนย์การเรียนโรงเรียนวัดท่าข้าม ศูนย์การเรียน วิทยาลัยวัดกก ศูนย์การเรียนบริษัทจงสถิตย์ ศูนย์การเรียนยูนิเวอร์แซล ศูนย์การเรียนพระครู วิบูลพัฒนกิจดี ศูนย์การเรียนพิพิธพัฒนโสภณ ศูนย์การเรียนชุมชนวัดเลา ศูนย์การเรียนชุมชนวัด ธรรมคุณาราม ศูนย์การเรียนชุมชนหมู่บ้านสินทวีงามเจริญ ศูนย์การเรียนชุมชนคลองรางยายเพียร

(2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแขวงแสมดำ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชื่อมสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสะแกงาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดกำแพง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางกระดี หมู่ 8 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพชรทองคำ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทรัพย์สินพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดนาค-สีบาต ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชอยดอกรัก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางกระดี หมู่ 2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางกระดี หมู่ 9 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจุลพงษ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสายสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกาะโพธิ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้บริษัทบิกสตาร์ ศูนย์การเรียนรู้ห้างโลตัส ศูนย์การเรียนรู้เขตบางขุนเทียน ศูนย์การเรียนรู้ศูนย์เยาวชนบางขุนเทียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดแสมดำ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพรหมรังษี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดบางกระดี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสะแกงาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนการเคหะธนบุรี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แพลตการเคหะ(แพลต 2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเคหะธนบุรี3 โซน 2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เคหะธนบุรี3 โซน1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเคหะธนบุรี1 ส่วน3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเคหะธนบุรี1 ส่วน2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเคหะธนบุรี1 ส่วน1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา

ปัจจุบัน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางขุนเทียน ได้เปิดบริการ และจัดสถานที่ พบกลุ่ม(ศูนย์การเรียนรู้) ในเขตบางขุนเทียนไว้ดังต่อไปนี้ (ข้อมูลจากใบสรุปจำนวนนักศึกษา ประจำภาคเรียนที่ 2/2544) คือ

- (1) ศูนย์การเรียนรู้ในแขวงท่าข้าม ได้แก่ โรงเรียนวัดท่าข้าม บริษัททองสถิติ โรงเรียน วัดกก ศกร.วิบูลย์พัฒนกิจดี ศกร.พิพิธพัฒนโสภณ และ ศกร.ชายทะเล
- (2) ศูนย์การเรียนรู้ในแขวงแสมดำ ได้แก่ บริษัทบิกสตาร์ ศกร.วัดพรหมรังษี ศกร.รามัญ บางกระดี และศกร.ชุมชนเพชรทองคำ

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจารย์สมมาตร คงชื่นสิน ซึ่งปัจจุบันได้รักษาการ ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางขุนเทียนอยู่ เนื่องจากกำลังจะมีการปรับเปลี่ยนตัวผู้บริหาร และได้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจารย์ประจำ ครุอาสาสมัครของ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางขุนเทียน ซึ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า บางขุนเทียนมีพื้นที่ ค่อนข้างกว้าง และบางส่วนของพื้นที่ยังมีลักษณะเป็นชนบท ประชาชนมีความต้องการด้านการ ศึกษาในระบบโรงเรียนอยู่อีกจำนวนมาก ดังนั้นในการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นนั้น การจัดบริการด้านการศึกษาระบบในพื้นที่ จำเป็นต้องใช้บุคลากรเพิ่มขึ้น และต้อง ร่วมมือกับชุมชนมากขึ้น

13 ศูนย์เยาวชน บางขุนเทียน

ตั้งอยู่ ถนนพระราม 2 ในท้องที่เขตบางขุนเทียน เดิมเรียกว่าศูนย์เยาวชนแสมดำ ก่อตั้ง เนื่องจาก นายถวิล ไพรสมนต์(เป็นผู้แทนราษฎรเขตบางขุนเทียนในขณะนั้น) ได้ประสานกับ การเคหะแห่งชาติ ขอใช้ที่ดินในเคหะชุมชนธนบุรี จำนวน 6 ไร่ เพื่อสร้างศูนย์เยาวชนของกรุงเทพฯ

โดยกรุงเทพมหานคร ได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 13,970,000.-บาท ก่อสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ชั้น 1 หลัง สนามฟุตบอล 1 สนาม สนามบาสเกตบอลและสนามเบตองอย่างละ 1 สนาม เริ่มก่อสร้างวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2539 แล้วเสร็จในวันที่ 16 กรกฎาคม 2540 เปิดให้บริการ วันที่ 12 กันยายน 2540

ศูนย์เยาวชน บางขุนเทียน สังกัดฝ่ายพัฒนาเยาวชน1กองนั้นทนทานการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมี นางจิตราภา พรรณรัตน์ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าศูนย์เยาวชน ศูนย์เยาวชน บางขุนเทียน ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ศูนย์เยาวชน ศูนย์ชุมชนหรือศูนย์ส่งเสริมกีฬา ของกรุงเทพมหานครซึ่งมีอยู่กระจายตามเขตพื้นที่บางส่วนในกรุงเทพฯ ซึ่งกรุงเทพมหานครมุ่งให้สถานที่ของศูนย์เยาวชนได้ใช้ประโยชน์สำหรับประชาชนในชุมชนมากที่สุด โดยใช้เป็นสถานที่ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ เล่นกีฬา แข่งขันกีฬา ค้นคว้าหาความรู้ด้านวิชาการ นันทนาการ ส่งเสริมอาชีพ พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ทักษะ และแสดงความคิดเห็น ประสพการณ์ ตลอดจนใช้เป็นศูนย์รวมในการจัดงานเทศกาลต่างๆ ซึ่งปัจจุบันผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้นตามความเจริญทางด้านสาธารณสุข กรุงเทพมหานครจึงได้จัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและพบปะในวัยเดียวกันขึ้นในศูนย์เยาวชนนี้ด้วย

วัตถุประสงค์ของศูนย์เยาวชน บางขุนเทียน

1. เป็นศูนย์กลางการพักผ่อนหย่อนใจของเด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป และผู้สูงอายุ
2. ส่งเสริมกีฬา สำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป และผู้สูงอายุ ให้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ทั้งกายและใจ
3. ให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ การฝึกอบรม ฝึกอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม
4. เสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีงามแก่เด็กและเยาวชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ
5. เผยแพร่กิจกรรมของศูนย์และร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ในอันที่จะส่งเสริมกิจการของศูนย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วัน-เวลาเปิดทำการ

ศูนย์เยาวชน...วันอังคาร-วันเสาร์ เวลา 10.00-18.00 น.

ปิดทำการวันอาทิตย์ - วันจันทร์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ศูนย์ชุมชน หรือศูนย์ส่งเสริมกีฬา...วันอังคาร-วันเสาร์ เวลา 18.00-21.00 น.

ปิดทำการวันอาทิตย์ - วันจันทร์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

อัตราค่าสมาชิก

ศูนย์เยาวชน... เยาวชนอายุ 8-17 ปี ค่าสมัครปีละ 10 บาท

เยาวชนอายุ 18-24 ปี ค่าสมัครปีละ 20 บาท

ศูนย์ชุมชนหรือศูนย์ส่งเสริมกีฬา..ประชาชนอายุ 18ปีขึ้นไป ค่าสมัครปีละ 20 บาท
การให้บริการของศูนย์

1. กิจกรรมประจำวัน

- 1.1 ด้านพลศึกษา ให้บริการฝึกสอน ฝึกซ้อมกีฬา ทั้งกีฬากลางแจ้งและกีฬาในร่ม
- 1.2 ด้านนาฏศิลป์ ฝึกทักษะนาฏศิลป์ไทยและสากล กิจกรรมเข้าจังหวะ ดนตรีไทยและสากล
- 1.3 ด้านคหกรรมศาสตร์ ฝึกการเย็บปักถักร้อย การประกอบอาหารคาว-หวาน และสลักผักผลไม้ต่างๆ ประดิษฐ์เศษวัสดุ
- 1.4 ด้านศิลปะ ฝึกสอนศิลปะขั้นพื้นฐาน การวาดภาพ ปั้นแกะสลัก
- 1.5 ด้านห้องสมุด และมุมอ่านหนังสือ
- 1.6 ด้านสังคมสงเคราะห์ บริการให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาในด้านต่างๆ แนะนำการศึกษาและอาชีพ

2. กิจกรรมเสริม ... การเดินแอโรบิค ลีลาศเพื่อสุขภาพ เพาะกาย

3. กิจกรรมพิเศษ

- 3.1 การประกวด การแข่งขัน
- 3.2 วันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 3.3 ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ
- 3.4 งานประเพณีท้องถิ่น
- 3.5 ทักษะศึกษา ค่ายพักแรม

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ นางจิตราภา พรรณรัตน์ หัวหน้าศูนย์เยาวชนบางขุนเทียนปัจจุบันให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ได้มีโรงเรียนต่างๆ และสถานประกอบการต่างๆในเขตบางขุนเทียนมาใช้บริการจัดแข่งขันกีฬาต่าง ๆ เป็นประจำ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในช่วงตอนเย็นซึ่งมีผู้สูงอายุในชุมชนละแวกใกล้เคียงให้ความสนใจมาร่วมด้วยเป็นจำนวนมาก สำหรับการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ศูนย์เยาวชนในการเรียนรู้มากขึ้นนั้น ควรต้องมีการจัดประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับศูนย์เยาวชนให้เพิ่มขึ้น

14.โครงการแก้มลิงเขตบางขุนเทียน

“ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ลิงก็จะรีบปอกแล้วเอาเข้าปากเคี้ยวๆแล้วออกไปไว้ที่ลิ้นจะเอากล้วยเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปเก็บไว้ในแก้มก่อน แล้วจึงนำเอามาเคี้ยวบริโภคและกลืนกินเข้าไปภายหลัง”...เป็นพระราชกระแสตอนหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายถึงแนวทางของโครงการแก้มลิง โครงการที่ในหลวงทรงมีพระเมตตาเพื่อ

แก้ปัญหาให้กับพสกนิกรที่ประสบชะตากรรมจากวิกฤตการณ์น้ำท่วมเพื่อผ่อนคลายและบรรเทาความเดือนร้อนของพสกนิกร

โครงการแก้มลิง เป็นโครงการพระราชดำริโครงการหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2538 เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การดำเนินการตามโครงการ คือขุดบึงหรือ Lagoon ขนาดใหญ่ โดยใช้พื้นที่บริเวณใกล้ทะเลแถบคลองสรรพสามิตและคลองสหกรณ์เป็นพื้นที่โครงการนั้นแต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าพื้นที่โดยทั่วไป และผลกระทบด้านสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อการทำโครงการและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง

ต่อมาในวันที่ 23 มกราคม 2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำบริเวณพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีสุริเยศยศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้พระราชทานพระราชดำริแก่นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี นายสุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องขณะนั้นให้ศึกษาโครงการบรรเทาอุทกภัยลุ่มแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง โดยการก่อสร้างประตูระบายน้ำ พร้อมด้วยสถานีสูบน้ำขนาดใหญ่ปิดกั้นแม่น้ำท่าจีนที่เหนือบริเวณสมุทรสาครขึ้นไปตามความเหมาะสมซึ่งในฤดูน้ำหลากประตูน้ำนี้จะระบายน้ำลงสู่อ่าวไทย ส่วนระยะที่น้ำทะเลมีระดับสูง ประตูระบายน้ำจะทำหน้าที่บังคับน้ำภายนอกที่มีระดับสูง ไม่ให้รुक้าเข้าไปและหากยังมีน้ำเป็นจำนวนมากไหลลงมาให้สูบน้ำลงแม่น้ำหรือผันออกตามทางน้ำฝั่งซ้ายหรือขวาออกสู่อ่าวไทย การปฏิบัติการเช่นนี้ จะทำให้แม่น้ำท่าจีนด้านเหนือประตูระบายน้ำทำหน้าที่เป็น “แก้มลิง” สามารถรองรับน้ำหลากแล้วระบายออกสู่อ่าวไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการแก้มลิง “แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง” เป็นโครงการขนาดใหญ่จำเป็นต้องศึกษาความเหมาะสมของโครงการและคำนึงถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 5 ปีซึ่งรัฐบาลได้บรรจุไว้ในแผนงานแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ต่อมาเมื่อวันที่ 5,9,12 และ24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริแก่นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี นายสุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆที่เกี่ยวข้องให้เร่งศึกษา และพิจารณาดำเนินการโครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-คลองสนามชัย” และคลองต่างๆที่เชื่อมโยงเนื่องจากคลองมหาชัย-คลองสนามชัยนี้ โดยเฉพาะคลองต่างๆที่อยู่ในเขตบางขุนเทียน เป็นแหล่งรับน้ำใกล้บริเวณน้ำท่วมขังในเขตจังหวัดสมุทรสาคร นครปฐม และกรุงเทพมหานคร ลักษณะโครงการจะประกอบด้วยประตูระบายน้ำปิดกั้นคลองต่างๆ พร้อมสถานีสูบน้ำ ซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนไม่มากและได้ประโยชน์คุ้มค่า และสามารถสร้างระบบให้เชื่อมกับโครงการแก้มลิง “แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง” ได้เป็นระบบที่จะช่วยบรรเทาน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการดำเนินโครงการนี้ กรมชลประทานได้ทำการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับอาคารและสิ่งก่อสร้างให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ การใช้ประโยชน์ที่ดินสภาพทางชลศาสตร์ของคลองต่างๆตลอดจนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การออกแบบแล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2540 และสามารถเริ่มงานก่อสร้างประตูระบายน้ำ คลองมหาชัยและสถานีสูบน้ำได้

นอกจากนั้นจากการสนทนากับกลุ่มชาวบ้านซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ได้ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมให้โครงการแก้มลิงสามารถใช้ประโยชน์มากกว่าเดิมได้นั้น ควรต้องมีการปรับปรุงระบบและการควบคุมการปิดเปิดประตูระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น

สรุปผลแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน จากการศึกษาเอกสาร และ การใช้แบบสอบถาม การสนทนา และการสัมภาษณ์ อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยสามารถรวบรวมรายชื่อแหล่งสถานที่ ซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และมีลักษณะเข้าข่ายแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือเป็นแหล่ง สถานที่ ที่มีการจัดตั้งขึ้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียนในชุมชน โดยได้รวบรวมนำเสนอรายชื่อ พร้อมรายละเอียดข้อมูลของแหล่งต่างๆ และจัดจำแนกประเภทตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้ ได้ คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลน และธรรมชาติแวดล้อมอื่น ๆ ในป่าชายเลน
2. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ คลองสนามชัย/ตำหนักพระเจ้าเสือ วัดหัวกระบือ วัดบางกระดี/พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านมอญ วัดกำแพง วัดปทีปพลีผล พระตำหนักเรือพระร่วง19 พิพิธภัณฑ์ว่าวไทยของโรงเรียนทวิธาภิเศก2 พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ ศูนย์ธรรมชาติศึกษาป่าชายเลนของโรงเรียนวัดแสมดำ ศูนย์เรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน สวนอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี(มจร.) ศูนย์การเรียนรู้ต่างๆของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน(กสน.)เขตบางขุนเทียน ศูนย์เยาวชนบางขุนเทียน และโครงการแก้มลิงในเขตบางขุนเทียน